

ARKEOLOJİ IŞIĞINDA ÖZGÜN BİR SİNEMA DENEYİMİ: İDRİMİ; “UNUTULMUŞ KRALLIĞI ARARKEN”

Sezen Kayhan

Ben İdrimi, İlim-ilimma'nın oğlu, Fırtına Tanrısı'nın, Hepat'ın ve Alalah'ın hanımefendisi sahibem İştâr'ın sadık hizmetkârı kendi kendime şöyle düşündüm: “her kim ki babasının mirasını ararsa, o asil bir kimsedir, fakat her kim ki Emar'ın sakinleri arasında kalırsa, o bir köledir (vasaldir)”. Böyle düşünerek, atımı, harp arabamı ve at uşağımı aldım ve oradan uzaklaştım.

Bu satırlar Tel Açana'dan 1939 yılında çıkarılan Mukiş kralı **İdrimi**'ye ait heykelin üzerinde bulunmuştu. Çivi ile heykele işlenmiş yazıda anlaşılamayan nedenlerle Emar'a kaçmak zorunda kalan kral **İdrimi**'nin Kenan'da saklanması, çölde geçirdiği yıllar ve ardından sadık takipçilerini toplayarak krallığını geri alışı anlatılıyordu. İngiliz arkeolog **Sir Leonard Wooley** tarafından bulunan ve şu an British Museum'da sergilenen heykelin üzerindeki bu öykü, hem

M.Ö. 15. yüzyıla dair zengin bir kaynak oluşturuyor, hem de hikaye anlatıcılığının ilk örneklerinden birini sunuyordu. **İdrimi** ile ilgili bir film yapma fikri de bu zengin dili görsellikle buluşturma isteğinden doğdu.

UNESCO'nun kültür programı desteği ile geliştirilen AB Projesi **Alalah: Unutulmuş Krallığı Ararken** (Kayhan, 2008) Türkiye, Estonya, Danimarka ve Letonya'dan sinemacıların katılımı ile gerçekleşti. Belirli süreler ile Türkiye'de kalan ve antik krallığı ziyaret eden katılımcılar **İdrimi**'nin öyküsünü anlatmak için yeni, yaratıcı anlatım biçimleri araştırdılar. Antakya'nın Reyhanlı ilçesi sınırlarında yer alan Tel Açana'da kazı başkanlığını yürüten **Prof. Aslıhan Yener** ve kazı başkan yardımcısı **Dr. Murat Akar** dönem ile ilgili kaynakları sinemacılarla paylaştı ve filmin olabildiğince arkeolojik kaynaklara yakın olmasını sağladı. **İdrimi** heykeli üzerindeki metin, kazı alanından çıkarılmış döneme ait mühürler, kazı çalışmaları sırasında çizilmiş mimari planlar ve heykel üzerine yazılmış makaleler paylaşılan kaynaklar arasındaydı.

Sağlanan bilgiler doğrultusunda öncelikle heykelin üzerinde yer alan hikaye sadeleştirildi ve filmin metni oluşturuldu. Akatça metne göre **İdrimi** bilinmeyen nedenlerden ötürü Halep'ten sürülmüş ve Emar'da yaşayan annesinin ailesine sığınmıştı. Daha sonra krallığını geri almaya karar vermiş, bir süre Kenan'da saklanmış, ardından Mukiş ve civarındaki sadık

takipçilerinden bir ordu kurmuş, gemiler inşa etmiş ve savaşarak ata topraklarını Hititler'den geri almıştı. Metin sadeleştirilirken kullanılan şiirsel dile dokunulmadı ancak filmin süresi göz önüne alınarak temel noktaların vurgulanması sağlandı ve metin kısaltıldı. Ardından bu metni görsel olarak destekleyen öğeler üzerinde çalışıldı. Filmde üç farklı teknik kullanılması kararlaştırıldı; oyuncuların yer aldığı çekimler, geleneksel animasyon yöntemleri ve 3D modellemeler.

Orijinal heykel British Museum'da yer aldığı için çekimlerde kullanılmak üzere heykelin alçıdan bir modeli yapıldı. **Umut Gönen** tarafından yapılan bu model heykelin orijinali ile aynı boyuttaydı (140 cm). **İdrimi**'nin çöl sahneleri ve krallığına geri dönmek için inşa ettiği gemiler **Ayhan Şahin** tarafından geleneksel animasyon yöntemleri ile yansıtıldı. Çöl ve gemi inşası sahneleri için sekiz yüz sayfaya yakın çizim yapıldı.

Filmde kullanılan diğer bir yöntem ise silindir mühürlerin canlandırılmasıydı. Dönemin mühürleri konusunda uzman olan **Dominique Collon**'un önerdiği ve öykünün bütünlüğünü koruyan üç mühür **Oğuz Alta** tarafından 3D teknikleri ile hareketlendirildi. Mühürlerden birinde dönemde sıkça rastlanan hediye sunma sahnesi yer aldı. Bir diğerinde ise Teşub olduğu tahmin edilen bir Tanrı ile yüzleşme sahnesi vardı. Farklı şekillerde tasvir edilen kanatlı figürler ve hayvanlar da öykünün içinde resmedildi.

Filmde mühür gerçeğe uygun şekilde zemin üzerinde sürüldükten sonra çıkan motifler canlandırıldı. Bu şekilde daha önce uygulanmayan bir yöntem ile mühürlerdeki durgun öyküler dinamik hale getirildi. 3D modellemenin kullanıldığı bir diğer bölüm ise kazılar sırasında çizilen mimari planlardı. Kazılardaki referanslar kullanılarak çizilen yer planlarındaki duvarlar 3D modelde yükseltildi, saray ve şehir duvarları ortaya çıktı. Çeşitli kamera açıları ile saraya ve şehre farklı açılardan bakma imkanı yakalandı.

Oyuncuların yer aldığı bölümler farklı mekanlarda çekildi. **İdrimi**'nin çölde atı ile yürüdüğü sahneler Patara'da, **İdrimi**'ye destek olan 'toprak insanları', 'ateş insanları' ve 'su insanları'nın sahneleri de Samandağı'nda kamerayla resmedildi. Oyuncular aynı zamanda kamera arkasında da yer alan sinemacıları. Kostümleri dönem ile ilgili kaynakları inceleyerek kendileri tasarladılar.

Yeni Antakya Arkeoloji Müzesi ve Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde düzenli olarak gösterilen bu kısa film, aynı zamanda **İdrimi**'nin vasiyeti niteliğindedir. Heykelindeki hikayesini halkının okumasını ve aktarmasını isteyen **İdrimi**'nin öyküsü dijital ortama taşınarak kralın vasiyeti de bir açıdan çağın uygun şekilde yerine getirilmiştir.

Her kim benim heykelime zarar verirse, onu Göğün tanrısı mahvetsin, Yerin tanrısı soyunu sopunu kurutsun ve Yerin tanrısı onun krallığını parçalasın. Her kim onu değiştirir veya yerinden kaldırırsa, göğün ve yerin efendisi Fırtına Tanrısı ve büyük tanrılar onun neslini yok etsinler ve tohumunu memleketten ebediyen atsınlar. Otuz yıl hüküm sürdüm. İcraatlarımı heykelimin üzerine yazdırdım. Halkım onu okusun ve mütemediyen beni hatırlasın.